

שיל"ת

קונטרס

דפ"ש

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון קעב שנה ד' פרשת ויקהל חודש אדר א' שנת ה' תשפ"ד
לפ"ג

בבא מציעא ב. - ח :

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

• הא דהקשו בגמ' וליתני אני מלאתיה ואנא ידענא דכולה שלי ותירכו דאי תנא אני מלאתיה הו"א מאי מלאתיה ראייתיה רע"ג ללא אתאי לידיה ברתייה בעלמא קני תנא כולה שלי דברתייה לא קני, כריך ביאור כמה דברים, בתחילה קשה מנא לן דאם היה כתוב אני מלאתיה לאנא ידענא דכולה שלי, דמה ההכרח לומר כן, הרי להדיא מצינו במשנה דיך גם אופן לאמור אני מלאתיה וטוען דרק חליה שלי, דממילא אם היה כתוב רק אני מלאתיה מניין לנו דכולה איירי, דלמא רק חליה שלו? (הערה א')

• מה לאמרו בגמ' אללא פריך הכי מה להלך השוה שבהן שכן אינו בתורת הזמה תאמר בעדים שיטנו בתורת הזמה, והיינו דאין להוכיח מפיו ועד אחד שמחייבין שבועה במודה מקלת, לב' עדים שגם יהיו מחייבין שבועה בהעידו על מקלת, דמה לפיו ועד אחד שכן אינו בתורת הזמה, ולכך דין הוא שיהיו מחייבין שבועה, לכאם שגבי הזמה יש להם כוח וא"א להזימם, כך גבי שבועה יכולים לחייב, ומשא"כ גבי ב' עדים לאפשר להזימם ואינם חזקים כ"כ, לכך גם לחייב שבועה לא יוכלו דאין להם כוח לזה, וקשה דהרי מה שפיו ועד אחד אינו בתורת הזמה, אין זה משום דכוח יש להם יותר מב' עדים, אללא אדרבא הטעם לזה הוא משום שאין להם כוח לחייב כמו ב' עדים דממילא

לכך גם כשמזימים אותם אינם חייבים, וממילא ודאי ב' עדים כוח יש לנס יותר מפיו ועד אחד, ועדיין יש ללמוד לחייב בהם שבועה כמו בפיו ועד אחד מק"ו? (הערה ז')

• מה דרלו להוכיח למהוא מסותא מהא דתני עלה אסורים בגיזה ובעבודה והא הכא דאמר תקפו כהן וכו' וכי לא תקפו אסורים בגיזה ובעבודה, והיינו דהוא הדין גבי ההוא מסותא דכיון שהקדישו חד מינייהו תהא אסורה בשימוש כמו הגיזה ועבודה בספק בכור, קשה דהרי ראייה איכא משם דיך להחמיר מספק שלא להשתמש, וכפי שנהגו בה רב חנניא ורב אושעיא וכולהו רבנן, אבל פסק דין מה דינה של אותה מסותא עדיין אין למוד מן ההוא דבכורות, דגם שם איירי דנאסרו מספק, וממילא מה הואיל להם רב המנונא בראיה זו, הרי הם פסק דין רלו לדעת דינה של ההוא מסותא, דהרי להיזהר משימוש בה מספק כבר ממילא עבדו בה? (הערה ט"ז)

• מה דרלו ללמוד בגמ' מהא דקתני זה אומר כולה שלי מדמשנה יתירה היא דהמגביה מליאה לחבירו קנה חבירו, ועל אף דמן האופן עצמו שאיירי ברישא אי אפשר למילף הדין של המגביה מליאה לחבירו, דהרי איירי שכל אחד טוען שהגביה לבדו הכל ורק לעצמו, באמת קשה דאיך יתכן ללמוד דין מן יתור במשנה ועל אף דבה עצמה לא איירי באופן ששייך דין זה, וכי פסוק הוא בתורה ששייך ללמוד דין מיתור, ואפי' בפסוק אין זה ברור שאפשר ללמוד דין מיתור כשהפסוק להדיא לא איירי בכהאי גוונא ששייכי בה הלימוד? (הערה כ"ב)

דף ב ע"א

א. בגמ' וליתני אני מצאתיה ואנא ידענא דכולה שלי אי תנא אני מצאתיה הו"א מאי מצאתיה ראיתיה אע"ג דלא אתאי לידיה בראיה בעלמא קני תנא כולה שלי דבראיה לא קני. צריך ביאור כמה דברים, בתחילה קשה מנא לן דאם היה כתוב אני מצאתיה דאנא ידענא דכולה שלי, דמה ההכרח לומר כן, הרי להדיא מצינו במשנה דיש גם אופן דאמור אני מצאתיה וטוען דרק הציה שלי, דממילא אם היה כתוב רק אני מצאתיה מניין לנו דבכולה איירי, דלמא רק הציה שלו. עוד קשה מה באמת הראיה דמכך דכתיב וכולה שלי דבראיה לא קני, דאיזה משמעות איכא בכולה שלי דבתפיסה בידיים איירי ולא בראיה בעלמא, הרי אולי אמר דמצאה בראיה ולכך כולה שלו. עוד קשה מה כלל היה ההו"א דבראיה בעלמא קני, דבאיזה כוח יהא קונה

המצואה בראיה, וכי מצינו באיזה מקום קנין על ידי ראיה. ונבי מה שהקשינו מה הראיה מדאמר כולה שלי דבתפיסה בידיים איירי, אולי ההוכחה הוא מכך דטוען על כולה שלו ולא על הציה כבסמוך, דזה שייך רק בתפיסה בידיים דעל זה הם דנים אם תפס הטלית כולה או לא, אבל אם בראיה איירי אין כלל צורך לומר וכולה שלי, דדבר ברור הוא שאם הוא ראה ראשון המצואה דקנה כולה ולא הציה, ומכך דכן כתיב להדיא משמע דבתפיסה ממש איירי, והיות שייך שיהא תופס גם רק הציה, לכך אמר להדיא דכולה שלו ותפס כולה. ואולי לפי זה גם יתורץ למה היה ברור לם בתחילה דאם אמר אני מצאתיה אנא ידענא דכולה שלי, דהיות והו"א דבראיה איירי, ממילא דבר ברור הוא דכולה שלו, דבראיה לא שייך שיהא רק הציה שלו, ולכך הקשו כן, ומה דאח"כ כתיב הציה שלי, זה לפי מה שתירצנו דאיירי בתפיסה

ומ"מ יהא כדתירצו בגמ' לעיל, וזה משום דאח"כ איכא אופן בגמ' דזה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי, דממילא לכך חילקו באופן הראשון בין אמירתו אני מצאתיה לזה אומר כולה שלי, כיון דלגבי אני מצאתיה בשני האופנים אמרו כן, ולא רצו בחינם לכתוב שוב פעם גבי האופן השני זה אומר אני מצאתיה, אבל למעשה בשני האופנים איירי דטענו הכל בחדא מחתא, וממילא על אף דבמשנה באמת חילקוהו לב' אמירות במעשה עצמו איירי דאמרו חדא, וא"כ מה הקושיא כאן כלל, וצ"ע.

דף ב ע"ב

ג. בגמ' מוקה וממכר ולחזי זוזי ממאן נקט לא צריכא דנקט מתרוייהו מחד מדעתיה ומחד בעל כורחיה ולא ידענא מי הוא מדעתיה ומי הוא בעל כורחיה. צריך ביאור איך שייך שיקבל ממון מחד מינייהו בעל כורחיה, ואח"כ לא ידע ממאן נקט בעל

ולכך שפיר איכא לחלק בין קנה כולה או חציה. רק דעדיין צריך ביאור מה היה כלל ההו"א דבראיה בעלמא קני. ואולי יש לומר דעל אף דלא מצינו שום קנין בכגון דא, מ"מ כיון דלשון מציאה משמע שמצאה בראיה לכך הו"א דגם קונה אותה בהכי, וזה קמ"ל דמ"מ בעינן איזה קנין כדי לקנותה ולא די במציאה בעלמא.

ב.

בגמ' ומי מצית אמרת חדא קתני והא זה וזה קתני זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וכו'. צריך ביאור מה היה ההו"א שכן תירצו דחדא קתני, ובפשיטות היה נראה דכוונת הגמ' היה לומר תני זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי, ובאמת לא תגרום זה וזה, וא"כ מה הקושיא כלל והא זה וזה קתני, הרי כבר אמרנו דתני בלא זה אומר השני. ובאמת גם יש לתרץ למה כתיב זה אומר וזה אומר, ועל אף דלמעשה בטענה אחת אמרו לתרוייהו, ועל אף דלא תשנה הגירסא במשנה,

כורחיה, וכי דבר כזה שאדם מחייבו בעל כרחו אינו זוכר מי עשה לו כן, הרי ודאי חשש מפניו וידע מי הוא העומד לפניו. ואין לומר דזהו דאמרו כאן ולא ידענא מי הוא, ולא כתיב ולא ידע, והיינו דאנן לא ידענא מי נתן לו בעל כרחו, אבל הוא באמת ידע, ואיירי שאין המוכר נמצא שם. דא"כ גם באופן שלא נקט ממון מתרוייהו שייך שיהיו אומרים כל אחד מהם אני זה שנתתי הממון, ומנין לנו דאיירי כלל בנקט מתרוייהו, אלא ודאי דאיירי שהמוכר שם והוא אמר דנקט מתרוייהו, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא האיך לא ידע מי נתן לו בעל כורחו. ודוחק לומר דאיירי ע"י שליח וכדומה, דמניין לו שאחד מאלו הוא ששלח השליח, דלמא אדם אחר שלחו, אלא ודאי דיודע מי הוא השולח והיות ובעל כורחו היה ודאי יזכור מי הוא. ובאמת גם קשה למאי כלל אמרו דאיירי שנתן לו חד בעל כורחיה, הרי אפשר לתרץ בפשיטות ששלחו לו

שניהם הממון ולא ידע מי שלחו קודם, ומה שלקח משניהם ממון היה משום שקיבל הממון ע"י אחר שלא ידע שכבר אחר שילם לו עליו, וצ"ע.

ד. בגמ' אלא אי אמרת סומכוס השתא ומה התם דלא תפסי תרוייהו חולקין בלא שבועה הכא דתרוייהו תפסי לא כ"ש. היינו דאם גבי פרה שננגחה ונמצא ולדה מת לצידה דאיירי שאין שניהם מוחזקים בה אמר סומכוס דממון המוטל בספק חולקין, כ"ש כאן גבי טלית דשניהם תפוסין בה שיהיו חולקין בלא שבועה, דהרי כל אחד תפוס בחציה ואנן סהדי דיש לו חלק בה. אבל קשה דאדרבא בשלמא גבי ולד שאפי' הבעלי דינים עצמם אינם יודעים מתי ילדה הולד קודם הנגיחה או אחריו, לכך אין נשבעים דאינם יודעים מה האמת, ולכך חולקין בלא שבועה, אבל כאן דכל אחד תפוס בחלקו ואנן סהדי מדתפוס דשלו הוא למה לא יהיו נשבעים וחולקין, וצ"ע.

דף ג ע"א

דדבעדים לא שייך הסברא דהודה במקצת משום דאין לו ולכך נחייבו שבועה שהיודה בכולו, דהרי גם על מקצת לא הודה זה אלא כפר בכולו, ורק העדים הם שהייבוהו המקצת, ולכך בעינן ק"ו ללמד דגם בהעדאת עדים יהא חייב שבועה בהעידו עליו רק מקצת. אבל באמת קשה דאיזה סברא איכא לחייב שבועת מודה במקצת זה שהעידו עליו עדים, הרי גם יהא ק"ו לעדים, מ"מ הסברא נותנת שאין חייב זה אלא מקצת, דהרי אם היה הדבר נכון לא יתכן שלא היו מעידין העדים על הכל, ולא יתכן שלא נאמינם דרק מקצת הוא חייב ולכך נחייבו שבועה, דא"כ מה יועיל כל ק"ו שנעביד, הרי הק"ו בא לומר דעדים החמורים כ"ש שיחייבו שבועה, בעוד ששבועה זו עצמה באה להקל מכוח העדים ושלא להאמינם דרק על מקצת חייב זה, וצ"ע.

ה. בגמ' אמרי התם היינו טעמא דא"ל הנוני לבעה"ב אנא שליחותא דידך קא עבדינא מאי אית לי גבי שכיר אע"ג דקא משתבע לי לא מהימן לי בשבועה את האמנתיה דלא אמרת לי בסהדי הב ליה. וכן טוען גם השכיר איפכא דאין לו כלום עם החנוני ואינו נאמן עליו, ולכך שניהם נשבעים ונוטלים. אבל באמת קשה דאם שיטת ר' יוסי היא שאם איכא ודאי רמאי אין נשבעים ונוטלים אלא יהא מונח עד שיבוא אליהו, מאי שנא הכי, וכי משום דאין נאמנים זה על זה בשבועה ישבעו שניהם, הרי ממילא לר' יוסי לשום אחד מהם לא היה כלל להשבע, ומאי נפק"מ אם נאמנים זה על זה בשבועה או לא, וצ"ע.

דף ג ע"ב

ו. בגמ' אבל העדאת עדים דליכא למימר הכי אימא לא קא משמע לן קל וחומר. היינו

דף ד ע"א

יש ללמוד לחייב בהם שבועה
כמו בפיו ועד אחד מק"ו, וצ"ע.

דף ד ע"ב

ה. בגמ' קתני מיהת רשב"א אומר
הואיל והודה מקצת הטענה
ישבע טעמא דאמר שלש הא
שתים פטור והאי שטר דקמודי
ביה הילך הוא וש"מ הילך פטור
לא לעולם אימא לך שתים חייב
והאי דקתני שלש לאפוקי
מדר"ע. היינו דהיות ושתים
הללו כתיבי בשטר ואיכא
עליהם שעבוד קרקעות לכך
הילך הוא, וממילא שמע מינה
דהילך פטור, וזה דחו דבאמת
גם בשתים חייב ולאפוקי מדר"ע
אמרו שלש. אבל קשה בין
הקושיא ובין הדחיה, דבקושיא
מה דאמרו דשתים פטור ושמע
מינה הילך פטור, קשה מה
הראיה כלל, הרי יש לומר
דבאמת הילך חייב, ומה
דבשתים פטור הוא משום דאית
ליה שטרי דמסייע ליה, דמה
דכתיב סלעים או דינרים בלא
מספר, לכאורה מיעוט רבים
שנים, ולכך אין זה נחשב למודה

ז. בגמ' אלא פריך הכי מה להצד
השורה שבהן שכן אינן בתורת
הזמה תאמר בעדים שישנן
בתורת הזמה. היינו דאין
להוכיח מפיו ועד אחד שמחייבין
שבועה במודה מקצת, לב' עדים
שגם יהיו מחייבין שבועה
בהעידו על מקצת, דמה לפיו
ועד אחד שכן אינן בתורת
הזמה, ולכך דין הוא שיהיו
מחייבין שבועה, דכשם שגבי
הזמה יש להם כוח וא"א
להזימם, כך גבי שבועה יכולים
לחייב, ומשא"כ גבי ב' עדים
דאפשר להזימם ואינם חזקים
כ"כ, לכך גם לחייב שבועה לא
יוכלו דאין להם כוח לזה. אבל
קשה דהרי מה שפיו ועד אחד
אינן בתורת הזמה, אין זה
משום דכוח יש להם יותר מב'
עדים, אלא אדרבא הטעם לזה
הוא משום שאין להם כוח לחייב
כמו ב' עדים דממילא לכך גם
כשמזימים אותם אינם חייבים,
וממילא ודאי ב' עדים כוח יש
לנם יותר מפיו ועד אחד, ועדיין

במקצת, דראיה איכא לדבריו. ובפרט על הדחיה של הגמ' קשה, דאיך אמרו דלעולם בשתים חייב, הרי אית ליה שטריה דמסייע ליה ולמה יהא חייב. ואין לומר דדבר זה לא ידעו בגמ' בתחילה, ולכך רק לקמן תירצו דשאני הכא דמסייע ליה שטרא. דהרי כבר בתחילה אמרו דשתים הילך הוא ומשום דכתיבי בשטר ויש לה שעבוד קרקעות, דממילא ברור הוא דמסייע ליה שטרא, ומה היה ההו"א כלל, וצ"ע.

דף ה ע"א

ט. בגמ' תלמוד לומר על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה על הודאת פיו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על העדאת עדים, וכו' והא קרא קאמר ההוא למודה מקצת הטענה. היינו דמה שהקשו דהא הברייתא מן קרא אמרה למילתא, וממילא הגם דיכול ר' חייא לחלוק על הברייתא דתנא ופליג הוא, מ"מ על קרא אינו יכול לחלוק, ושם

למדו כן מדכתיב אשר יאמר דדוקא כשהוא אומר ולא בהעדאת עדים. ועל זה תירץ ר' חייא דפוק זה בעינן לעיקר הדין של מודה במקצת שחייב שבועה. אבל באמת עדיין קשה דנכון דייקו בברייתא דדוקא אשר יאמר ולא שיעידו עליו עדים, ומה תירץ על כך. ועיין ברש"י שפירש דעל אף דדיוק נכון הוא, מ"מ כיון דאין כאן יתור של פסוק שאינו נצרך, ממילא א"א ללמוד ממנו עוד דין, ואשר יאמר בעינן לעיקר דין מודה במקצת, ולכך אין ללמוד ממנו לומר ולא להעדאת עדים, ואדרבא יש ללמוד ממנו כ"ש להעדאת עדים.

י. בגמ' ההוא רעיא דהוה מסרי ליה כל יומא חיותא בפהדי יומא חד מסרו ליה בלא פהדי לסוף אמר להו לא היו דברים מעולם אתו פהדי אסחידו ביה דאכל תרתי מינייהו. היינו דבעדים שהעידו עליו שאכל מהם הוי ראייה שקיבלם לרעות ולכך יהא חייב בשני אלו, ולר' חייא חייב שבועה על השאר

משום שאיכא העדאת עדים על מקצת. אבל קשה דמה ראייה איכא מהא דהעידו עליו שאכל תרתי מינייהו, הרי עדיין אין אנו יודעים האין באו לידו, ויש לומר דקנאם ולכך אכלם, ומנין לנו דנתנו לו לרעותם כמו בשאר הימים דלכך יהא חייב בשנים הללו ושבועה על השאר, וצ"ע.

דף ה ע"ב

יא. בגמ' ותיפוק ליה דהוה ליה רועה ואמר רב יהודה סתם רועה פסול לא קשיא הא דידיה הא דעלמא. היינו דדווקא כשרועה את בהמותיו דשלו נינהו ורווח יהא לו ממה שיאכלו בשדות אחרים, בזה אמרו דסתם רועה גולן הוא, דחשודים לרעות בשדות אחרים וגולנים נינהו, אבל כאן דאיירי שהוא רועה בהמות של אחרים אינו חשוד להאכילם בשדות זרים, דאין לו מכך רווח ממילא, ואין אדם חוטא ולא לו. אבל באמת קשה דלמה אמרו דאין לו רווח מכך בבהמות של אחרים, הרי

ודאי רווח יש לו דאינו צריך ללכת עמם הרבה למצוא להם מרעה של הפקר במקום רחוק, ובכך די לו ללכת במקום קרוב, דממילא רווח איכא לו אפי' שאין הבהמות שלו. וצריך לומר דלא איכפת ליה שלא יאכלו בהמות הללו כלל, ולכך לא יאכילם משדות זרים וגם לא ילך עמם למקום רחוק למצוא להם מרעה של הפקר, דממילא על כגון דא אין חשש שיהא גולן ולא לו. אבל באמת עדיין קשה דהרי אם לא יהא דואג להביא לבהמות שהוא רועה עמם מזון, יכחישו הבהמות, ולא ירצו בעלי הבהמות להביא אצלו את הבהמות לרעות, וא"כ ודאי יש לו רווח מה שיתן להם לאכול במקום קרוב בשדות אחרים ובלבד שיהא להם מה לאכול ובלא שיהא לו טירחא יתירא לילך למקום רחוק. וצריך לומר דהבעלים נותנים לבהמותיהם לאכול די צורכם בביתם, דממילא אין חשש שיכחישו בהמות מכך שלא יתן להם הרועה לאכול, ולכך לא יחטא

ליתן להם לרעות בשדות אחרים, כיון דאין לו מכך כלום.

יב. בגמ' ונימא שבועה שכולה שלי ומי יחבינן ליה כולה. היינו דהיות ואין אנו נותנים לו ממילא כולה שהרי חולקים בשבועה, לכך גם אין לחייבו לישבע על מה שממילא אין נותנים לו. אבל קשה דהרי גבי זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי, אמרו דזה נוטל ג' חלקים וזה נוטל רביע, משמע שכל אחד מקבל רק חצי מטענותיו, ועל אף דזה שאמר חציה שלי גם תפוס בחציה, וא"כ למה גבי שבועה לא נאמר דיקבל כל אחד חצי ממה שהוא נשבע עליו, וכדי לקבל חציה היא צריך להשבע על כולה. וכן קשה גם גבי השבועה של זה אומר כולה וזה אומר חציה, למה זה נשבע על ג' חלקים וזה נשבע רק על רביע. וצריך לומר דשבועה כיון שחששו חכמים לשבועת שוא, ובאם שניהם ישבעו כולה שלי יהא כאן ודאי לכל הפחות שבועה אחת שוא, לכך השביעו רק כמה שנותנים

לו, ובכך לא יהא כאן ודאי שבועת שוא.

דף ז ע"א

יג. בגמ' אלא היישינן שמא ספק מלוח ישנה יש לו עליו ולאן אמרינן תפוס ממונא מספק משתבע נמי מספק אמר רב ששת וכו'. היינו דהקשו בגמ' דאם איירי שתפס זה ממון חבירו מספק שמא מלוח ישנה יש לו עליו, אם זה יהא נראה לו מותר ולכך תפס, למה לא נחשוש שגם יהא זה נשבע מספק, וממילא מה יועיל שנמיל עליו שבועה הרי אפשר דלשקר ישבע, כיון דעל הספק יהא נשבע, וגם איך נאמין לשבועתו דכך היה. ועל זה תירץ רב ששת דדווקא דבי ממון דאיתיה בחזרה יהא תופס מספק, אבל בשבועה דליתיה בחזרה לא היישינן שישבע זה מספק. אבל באמת קשה מה היה הקושיא כלל שיהא זה נשבע מספק. הרי למה שאמרנו דאיירי שתפס הטלית מחבירו על ספק מלוח

ישנה שיש לו עליו, מה החשש שיהא זה נשבע דהטלית שלו, הרי זה ברור שלא היה לו הו"א דהטלית שלו ואפי' על צד הספק, וכל מה שתפסו היה על ספק חוב מלוה ישנה, וא"כ מה החשש שיהא זה נשבע דהטלית שלו, הרי אפי' ספק אין כאן בזה, ולחשוש שיהא נשבע לשקר ממש אין לנו לחשוש, דהרי גם לתפוס ממוזן חבירו אינו חשוד לתפוס בסתם. ואולי יש לומר דהיות ותפס זה הטלית על חוב שהיה לחבירו אצלו, ממילא חיישינן שגכם יהא נשבע דהטלית שלו והיינו אחר שתפסו על אותו חוב, דבזה נעשה שלו, דהרי אין נשבע זה דהיתה הטלית שלו מקודם, אלא שבועתו הוא דעכשיו הטלית שלו, ולשיטתו באמת הטלית שלו על צד הספק של מלוה ישנה, וממילא לכך הקשו האיך נאמינו בשבועתו, ולכך בעינן לתרין כדתירין רב ששת דשבועה דליתיה בחזרה לא יהא נשבע על הספק.

יד. בגמ' לא צריכא דשתיק מעיקרא והדר צווח מאי מדאשתיק אודויי אודי ליה או דלמא כיון דקא צווח השתא איגלאי מילתא דהאי דשתיק מעיקרא סבר הא קא חזו ליה רבנן. היינו דהיות וצווח השתא שפיר איכא לו למעון דהאי דשתיק מעיקרא משום דחזו ליה רבנן הוא, אבל אם אח"כ גם שתיק ולא צווח לכאורה אין לו למעון טענה זו, ואמרינן דאודויי אודי ליה. אבל באמת קשה מה הטעם דרק בצווח השתא יוכל למעון טענה זו, דאדרבא מה הטעם שיהא צווח השתא אם מעיקרא לא קא צווח, הרי אם הוא סבור דמדחזו ליה רבנן לא עשה הלה ולא מידי ולכך שתיק, מה הטעם שהשתא כן יהא צווח, דמה נשתנה ממעיקרא להשתא, ואדרבא אם אינו צווח כלל יש יותר טעם לומר שיוכל למעון דלכך שתיק כיון דחזו ליה רבנן, וצ"ע.

טו. בגמ' הב"ע כגון דאתו לקמן כדתפיסו לה תרוייהו ואמרינן להו זילו פלוגו ונפקו והדר אתו

דף ו ע"ב

כי תפוס לה חד מינייהו האי אמר אודויי אודי לי והאי אמר בדמי אנרתי ניהליה. דהיות ולגזלן החשיבו לא מסתבר שהשכיר לו הטלית אח"כ, ולכך המוציא מחבירו עליו הראיה. וצריך ביאור דכאן דווקא באמר בדמי אנרתי ניהליה הוא דחייבוהו להביא ראיה, אבל מה יהא הדין בטען שתקפו זה ממנו ביציאתם מבית דין, דהרי כל מה שדנו קודם היה בתקפו אחד בפנינו, אבל שם דמחוץ לבית תקפו מה יהא הדין, הרי יש לומר דאפי' בטען זה שתקפו ממנו המוציא מחבירו עליו הראיה, כיון דלא בפנינו תקפו, ואין אנו יודעים אם לא אודי ליה. ואולי יש לומר דכיון דלנתקף יש גם צד לומר דאחר שכבר היה הנידון בבית דין כבר אין לו עוד חשש שיהא החפץ ביד התוקף, ולכך לא עמד כנגדו בחוזקה, דממילא גם ככהאי גוונא איכא ספק מה יהא הדין בו, וצ"ע.

טז. בגמ' ותני עלה אסורים בגיזה ובעבודה והא הכא דאמר תקפו כהן וכו' וכי לא תקפו אסורים בגיזה ובעבודה. והיינו דהוא הדין גבי ההוא מסותא דכיון שהקדישו חד מינייהו תהא אסורה בשימוש כמו הגיזה ועבודה בספק בכור. אבל קשה דהרי ראיה איכא משם דיש להחמיר מספק שלא להשתמש, וכפי שנהגו בה רב חנניא ורב אושעיא וכולהו רבנן, אבל פסק דין מה דינה של אותה מסותא עדיין אין למוד מן ההוא דבכורות, דגם שם איירי דנאסרו מספק, וממילא מה הואיל להם רב המנונא בראיה זו, הרי הם פסק דין רצו לדעת דינה של ההוא מסותא, דהרי להיזהר משימוש בה מספק כבר ממילא עבדו בה, וצ"ע.

דף ז ע"א

יז. בגמ' אלא ספק פדיון פטר חמור וכדרב נחמן וכו' ישראל שיש לו עשרה ספק פטרי חמור

בתוך ביתו מפריש עליהם עשרה שייך ומעשרן והן שלו. היינו דעל אף שמפריש עליהן עשרה שייך ופודה הפטרי חמור עליהן מספק, מעשר השייך, וחל קדושת מעשר על פדיון פטר חמור, כיון דאין בהם קדושה ולא שייך בהם עשירי יהיה קודש ולא שכבר קדוש, דאלו באמת לא היו קדושים במה שפדו בם הפטרי חמורים. רק צריך ביאור למה לא אמר רב נחמן דגם מעשר הפטרי חמורים עצמם אחר שפדו אותן, דהרי כבר אין להם עכשיו שום קדושה. וצריך לומר דזה ברור דאותם צריך לעשר, אלא החידוש הוא גבי השייך שבהם פדו הפטרי חמורים, דאפי' דפדו בהם מ"מ אין בהם קדושה וצריך לעשרם. רק דעדיין יקשה דאם בפדיון פטר חמור אין קדושה ובעינן לעשרו, למה איירי רב נחמן דווקא ביש לו עשרה ספק פאטרי חמורים ולא בודאי פטרי חמורים, הרי גם בלא ספק לכאורה אין בהם קדושה באותם שייך שפו בהם,

דמאי שנא, וא"כ למה לא אמר ר"נ דגם אותם יעשר. ואולי יש לומר דיותר מסתבר שיהא לו עשרה בהמות של ספק פטרי חמורים, משימצא אצלו ודאי עשרה פטרי חמורים, ולכך דיבר רב נחמן בהוה, אבל הוא הדין בודאי פטרי חמורים, וצ"ע בזה. יח. בגמ' אמר רבא אם היתה טלית מוזהבת חולקין פשיטא וכו' לא צריכא דמיקרב לגבי דחד מהו דתימא דא"ל פלוג הכי קמ"ל דא"ל מאי חזית דפלגת הכי פלוג הכי. היינו דעל אף דאם היו חולקים לרוחב הטלית היה עולה כל החלק המוזהב אצל אחד, מ"מ אמר לו השני מאי חזית דפלגת לרוחב פלוג לאורך, וממילא חולקים שניהם בשוה בחלק המוזהב. אבל קשה דמשמע דאם היה החלק המוזהב קרוב לגבי חד בין לאורך ובין לרוחב היה כן המוזהב רק של אותו אחד, ועל אף דאינו מחזיק בחלק המוזהב עצמו, דאל"כ למה אמר פלוג הכי והיינו לאורך במקום לרוחב, בכל גוונא יש לחלק בדמי גם החלק

המוזהב, ומכך דאמרו כאן פלוג הכי משמע דיש לחלק או לאורך או לרוחב, דחד מב' אפשרויות הללו מוכרחים לחלק. אבל קשה דהרי לקמן אמרו במסקנא דלדמי מחלקין הטלית, משמע דאין מחלקין כפי שווי הצד שמחזיק בה כל אחד, אלא מוכרים הטלית ומתחלקים בדמיה, וצ"ע.

דף ז ע"ב

יט. בגמ' מאי שנא ליד דיין אמר רבא הכי קאמר ואחר שמצא שטר שנפל ליד דיין וחיכי דמי דכתב ביה הנפק לא יוציא עולמית. היינו דשטר שכבר יצא עליו הנפק אחר שכבר בא ליד בית דין, אם מצאו אחר לא יומיאו אוצו עולמית ומחשש שכבר נפרע השטר. אבל קשה דלמה לא נאמר דיהלוקו הלוח והמלוה, דכשם שיש חשש שנפרע השטר כך יש צד לומר דלא נפרע, ולנה נחשוש נרק לשנפרע ויפסיד מכך המלוה. ואין לומר דאיירי שלא באו

הלוח והמלוה למעון ולכך לא יוציאו עולמית, דזה פשוט דבכהאי גוונא לא יוציאו. ואולי יש לומר דהיות והמוציא מחבירו עליו הראיה, לכך כל זמן שאין הדבר ביד המלוה אין להוציאו וליתנו כראיה ביד המלוה, דהיות ושקול השטר לחשוש לב' הצדדים, א"א ליתנו לראיה, ולכך אם רוצה המלוה להוציא ההלואה מיד הלוח הוא צריך להביא ראיה אחרת לדבריו.

דף ח ע"א

כ. בגמ' אמר רמי בר חמא זאת אומרת המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו דאי ס"ד לא קנה חבירו תיעשה זו כמי שמונחת ע"ג קרקע וזו כמי שמונחת ע"ג קרקע ולא יקנה לא זה ולא זה. היינו דהיות וכל אחד הגביה רק חציה הרי זה כמי שהגביה החלק השני לחבירו ולא יהא קונה כלום, דהגבתו לחבירו אינה הגבהה, וממילא גם החצי השני חלא הגביה דהרי חציה

מונחת ע"ג קרקע, ומה שחבירו הגביה בשבילו החצי השני לא הועיל לו כלום דהרי איירי במגביה לחבירו, אלא ודאי דמגביה לחבירו קנה ולכך קנו כל אחד חציה. אבל באמת קשה דלמה מה שמגביה לו חבירו נחציה תהא נחשבת כמונחת ע"כ קרקע אי לאו דהמגביה לחבירו קנה, הרי אם לא חבירו ודאי היה זה אוהזו בכולה ומגביה כולה, ולמה מה שאחוזו בה חבירו יהא נחשב כמונח ע"ג קרקע רק מי שאינו נותן לו להגביה כולה, הרי סוף סוף הטלית עומדת באויר ולא ע"ג קרקע, וצ"ע.

כא. בגמ' אמר רבא לעולם אימא לך המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו והכא היינו טעמא מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. צריך ביאור איך שייך לומר דכאן יהא אחד זוכה לחבריה מגו דזכי לנפשיה, הרי כל אחד רוצה בכולה ולא רק בחציה, וודאי אין כוונתו להגביה בשביל חבירו, וממילא איך יזכה בכך חבירו. ועיין לקמן

בגמ' דבאמת כבר הקשו דבזה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי לא איירי כאן, דא"כ ממילא כל אחד טוען שהגביה כולה, ואינו צריך להגבהת חבירו, וכאן בהכרח איירי דזה אומר חציה שלי, וממילא בכהאי גוונא שייך לומר דזכי לחבריה בחציה השני. אבל באמת גם בזה קשה דהרי גם באופן זה איירי דאחד מהם אומר כולה שלי, וממילא לזה שטוען חציה שלי איך יהא זוכה בה, הרי חבירו ודאי אינו מגביה בשבילו, דהוא הרי טוען דכולה שלו, דממילא הטוען חציה לא יהא לו כלום בטלית. ואין לומר דבכך שאחוזו בה השני הרי הוא זוכה נמי לחבריה, ועל אף דהוא אינו רוצה בכך, דהגמ' להדיא אמרה לקמן הני מילי היכא דקא מגבי ליה אדעתא דחבירה, וכאן הרי אינו מגבי ליה אדעתא דחבירה, וצ"ע.

כב. בגמ' אלא מהא דקתני זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי הא תו למה לי אלא ממשנה יתירה שמע מינה המגביה

מציאה לחבירו קנה חבירו. היינו דעל אף דמן האופן עצמו שאיירי ברישא אי אפשר למילף הדין של המגביה מציאה לחבירו, דהרי איירי שכל אחד מוען שהגביה לבדו הכל ורק לעצמו, מ"מ כיון דיש כאן יתור לשון זה אומר וכו' נילף מינה דין זה דהמגביה. אבל באמת קשה דאיך יתכן ללמוד דין מן יתור במשנה ועל אף דכה עצמה לא איירי באופן ששייך דין זה, וכי פסוק הוא בתורה ששייך ללמוד דין מיתור. ואפי' בפסוק אחין זה ברור שאפשר ללמוד דין מיתור כשהפסוק להדיא לא איירי בכהאי גוונא ששייכי בה הלימוד, וצ"ע.

דף ח ע"ב

כג. בגמ' ומדאפיך שמואל ותני וחכמים פוטרין את היושב בקרון ש"מ רכוב לחודיה לא קני וכל שכן רכוב במקום מנחה. היינו דהיות יושב בקרון רכוב לחודיה הוא ואפי' בו אמר שמואל דחכמים פוטרין, כ"ש

כאן ברכוב במקום מנחה דודאי המנחה קנינו חזק מן הרכוב. אבל קשה דעיין בריטב"א דהקשה מה היה כלל האיבעיא בגמ' ברכוב במקום מנחה מה חזק יותר, הרי אם לעיל ברכוב ומנחה כל אחד לבדו היה ברור דמנחה ודאי קנה, א"כ למה ברכוב במקום מנחה לא היה ברור לן דהמנחה קנה, ושם תירץ דאחר שכבר היה ברור לן דלא ברכוב ומנחה כל אחד לעצמו הסתפק רב יהודה בשיטת שמואל, ממילא משמע מינה דשניהם קנינים טוב וחזק, ולכך אחר זה כבר היה ספק מה יהא בשני הקנינים יחד מי חזק ממי. אבל על זה קשה דהרי עכשיו מצינו כאן דגם רכוב לבדו אינו קניין לשמואל, ואם תבוא לפשוט מינה דרכוב במקום מנחה מנחה קנה, יקשה למה לא הסתפק רב יהודה ברכוב לבדו אי קנה, ואם באמת בו לא הסתפק וכדאמרין כאן דרכוב לחודיה לא קנה, א"כ מה היה כלל הספק ברכוב במקום מנחה מי חזק יותר, הרי ברור

ב

ביאורים

מסכת בבא מציעא

והערות

דרך מנהיג קנה, דלשיטת
שמואל אין רכוב קונה כלל אפי'
לחודיה, וצ"ע.